

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента,

кандидата педагогічних наук, доцента

Терещенко Світлани Веніамінівни на дисертаційну роботу

Мазур Світлани Олександрівни

«ФОРМУВАННЯ ЦІННОСТІ МОРАЛЬНОЇ АВТОНОМІЇ ПІДЛІТКІВ В
УМОВАХ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ»

представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії

зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки. ОП Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертації. Тема дисертаційного дослідження є актуальною і на часі, адже зважаючи на мінливість світу, глобалізаційні виклики і світові процеси, в тому числі політичну ситуацію в Україні, спричинену війною з країною-агресором, неабиякого значення набуває звернення педагогічної спільноти і громадкості на особистість учнів підліткового віку, які потребують уваги та нового погляду на проблему формування особистісних моральних цінностей, серед яких С.Мазур виокремлює цінність моральної автономії.

В рецензованому дисертаційному дослідженні простежується думка про те, що через залучення підлітків до громадських об'єднань, активність їх серед успішних однолітків сприятиме формуванню цінності моральної автономії, яка має важливий вплив на успішний перебіг підліткового дорослішання. Цінність моральної автономії комплексно впливає на особистість підлітка, дає йому можливість самостійно обирати життєвий шлях, нести відповідальність за свої рішення, а також з можливістю самоменеджменту, саморегуляції та оволодіння навичками, необхідними для досягнення інтелектуальної та моральної свободи.

Зв'язок дисертації з науковими програмами та темами. Дисертаційна робота повністю відповідає науковій програмі випускової кафедри та є складником науково-дослідної теми лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України «Формування у вихованців позашкільних

навчальних закладів базових компетентностей у процесі пізнавально-практичної діяльності».

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Дисертаційне дослідження С.Мазур має високе обґрунтування наукових результатів. Новизна дослідження полягає у розробці методики формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій та конкретизації концептуальних підходів до формування цінності моральної автономії у підлітків. Достовірність результатів дослідження підтверджено довідками з місця проведення педагогічного експерименту та статистичною обробкою даних.

Практична цінність дисертаційної роботи С.Мазур полягає у можливості застосування наукових положень і висновків автора у практичну діяльність громадських організацій, важливого значення набуває описана в ході дослідження методика формування цінності моральної автономії підлітків у громадських організаціях. Результати дослідження можуть бути у нагоді громадським діячам, педагогам, практичним психологам та небайдужим батькам.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій С. Мазур дають підстави для висновку про вдалу спробу науково обґрунтувати і описати реальність підліткового дорослішання через залучення їх до громадських об'єднань і мотивацію до самовираження через цінність моральної автономії. В дисертації є педагогічний експеримент. Документація до презентації результатів дослідження укомплектована згідно вимог та Положення із дотриманням принципів академічної доброчесності.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертаційна робота Мазур С. є цілісним, логічним, доступним і послідовним науковим дослідженням. Містить використання загальноприйнятої наукової термінології. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних

висновків, списку використаних джерел (295 найменувань), додатків. Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Наукові результати дисертації висвітлені у 9 наукових публікаціях здобувача, серед яких: 8 одноосібних публікацій та 1 у співавторстві, із яких 4 статті у фахових наукових виданнях України та 1 – у науковому періодичному закордонному виданні). Авторству С.Мазур також належить один розділ в колективній монографії. Також результати дисертації були апробовані на міжнародних (4) та всеукраїнських (1) наукових фахових конференціях. Таким чином, наукові результати описані в дисертаційній роботі повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають правилам дотримання академічної доброчесності.

Зауваження до дисертаційної роботи. Упродовж рецензування дисертаційного дослідження С.Мазур, були виявлені питання, які потребували певного уточнення. Наприклад:

- не було вказано вік підлітків, з яким проводився педагогічний експеримент;
- наголошувалася думка про те, що цінність моральної автономії підлітків треба починати формувати саме в пубертатний період. На нашу думку, моральні цінності закладаються в особистість з народження і поступово через родинне виховання і педагогічний вплив набувають чітких форм з часом;
- дисертація не містила таблиць і схем для унаочнення ідей.

Дисертантці було висловлене побажання уточнити питання, що виникли під час рецензування, було рекомендовано вчитати текст дисертації на предмет застосування різної термінології (формування, виховання, підлітки, діти, молодь), які вживалися дисертанткою в рівному значенні. Було висловлене побажання використовувати термінологію, задекларовану в темі дослідження і упорядкувати та систематизувати основні ідеї дисертаційного дослідження в таблиці і схеми.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок про дисертаційну роботу. На підставі проведеного аналізу можна зробити висновок, що за своєю актуальністю, значним обсягом виконаних досліджень, науковою новизною, достовірністю одержаних результатів, обґрунтованістю висновків, оформленням роботи, дисертація Мазур Світлани Олександрівни «Формування цінності моральної автономії підлітків в умовах громадських організацій» представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор Мазур Світлана Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Мелітопольського державного
педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

Світлана ТЕРЕЩЕНКО

Підпис ТЕРЕЩЕНКО Світлани Веніамінівни засвідчую.

Начальник відділу кадрів
МДПУ імені Богдана Хмельницького
«24» червня 2025 року

Наталія МАЖАРА